

Abstrakt

Opevnění a osídlení českých oppid. Přínos moderních nedestruktivních metod. Keltská oppida jsou zvláštním typem plošně rozsáhlých hradišť založených a intenzivně osídlených v období pozdního latěnu. Tyto v české archeologii specifické lokality byly dlouholetými intenzivními archeologickými výzkumy zkoumány především mezi 50. až 80. lety 20. stol. Následné zpracování více z těchto výzkumů stále ještě vyžaduje čas a intenzivní práci archeologů. Z hlediska rozsahu se ale doposud jedná o detailními výzkumy prokoumanou malou část oppid (mezi 1-3 %). Zbylé různorodé terény oppid dosahující běžně desítky ha jsou bez archeologických ověření či také informací.

Aplikace moderních a méně finančně nákladných nedestruktivních metod především v posledním desetiletí nabízí více možností systematického průzkumu resp. výzkumu rozsáhlých nezkoumaných území českých oppid. V dizertační práci byly využity různé výsledky nedestruktivních metod z pěti oppid středních a jižních Čech: Hrazany, Nevězice, Stradonice, Třisov a Závist. Hlavním metodou nového studia oppid byly geofyzikální (především magnetometrické a také geoelektrické odporové) průzkumy vybraných vhodných terénů a archeologicky perspektivních ploch. Výsledky geofyzikálních měření byly často kombinovány s výsledky dalších nedestruktivních metod, novými a také starými leteckými průzkumy, systematickými povrchovými sběry, detektorovými průzkumy, měřením pomocí GPS nebo podrobným výškopisným měřením. Některé výsledky byly rovněž kombinované s výsledky archeologických výzkumů anebo podrobnými starými mapami.

Nedestruktivní průzkumy oppid byly v posledním desetiletí zaměřeny především na identifikaci a sledování povrchově nedochovaných částí systémů opevnění, bran nebo vnitřních členění lokalit, na sledování struktury osídlení a dalších aktivit v rámci zkoumaných ploch uvnitř oppid. Cíle dizertační práce byly zaměřeny na 4 hlavní oblasti. 1. Zástavba areálů oppid a její struktura. 2. Charakter zázemí a zasazení areálu oppid do okolní krajiny. 3. Obecné možnosti nedestruktivních výzkumů. 4. Význam výsledků pro památkovou ochranu lokalit. Plošně rozsáhlé geofyzikální průzkumy oraných ploch přispěly ve více případech k rozlišení dříve neznámých a často naorávaných reliktních systémů opevnění (např. Hrazany), intenzivního osídlení s odlišeným vnitřním členěním (např. Nevězice, Stradonice) a výrobními objekty (např. Stradonice) nebo strukturovaným osídlením a komunikacemi (např. Nevězice, Závist) v podorníci. Nové výsledky přineslo rovněž více různých geofyzikálních průzkumů zalesněných (zatravněných) území, rozlišení neznámých bran (např. Závist), dalších vstupů (např. Stradonice) nebo jiných aktivit uvnitř oppida – akropole (např.

Stradonice) plošiny (např. Hrazany, Závist), ohrazení (např. Třisov), středověkých aktivit (např. Hrazany, Třisov) anebo polí (např. Závist).

Abstract

Fortification and settlement of czech oppida. Contribution of modern non-destructive methods. The Celtic oppida are a representative of a particular type of extensive hillfort that originated and intensively settled in the late La Tène period. These specific sites in bohemian archaeology have been investigated mainly between '50s and '80s of the 20th century in the form of usually prolonged, intensive archaeological excavations. The subsequent processing of more from these investigations still require time and intensive work of archaeologists. But in terms of the areas of the oppida, only small fractions of the total (1 – 3 %) have been subjected to detailed excavation up to now. The rest of variable terrains of oppida commonly extend over up to several dozen hectares is without any archaeological verification or information.

The application of modern, less financially demanding, non-destructive methods mainly during the last decade offered further opportunities for the systematic survey and research of larger unexcavated areas of czech oppida. For the purposes of this dissertation were used various results of non-destructive methods from five oppida in Central and South Bohemia: Hrazany, Nevězice, Stradonice, Třísov and Závist. The primary methodology of new study of oppida was based on geophysical (mainly magnetometric and also geoelectric resistivity) surveys of selected suitable terrains and locations of special archaeological interest. Geophysical results were then often combined with results of another non-destructive methods like new and historical aerial prosection, systematic surface artifact collection, metal detector survey, GPS or detailed vertical geodetic measurements. Some results were combined also with results of archeological investigation or detailed old maps.

Non-destructive surveys of oppida were in the last decade concentrated to identification and study of non-preserved parts of fortification systems, of gates or of internal divisions of sites, to study of structure of settlement and another activities within the surveyed inner areas of oppida. The main objectives of dissertation work were aimed to 4 areas (spheres?). 1. The archaeological knowledge of structure of chosen sites. 2. A combination of area of oppida with landscape. 3. The importance of result for protection of archaeological monuments. 4. The general results of non-destructive surveys of oppida. A large scale geophysical surveys of ploughed out agricultural terrains helped in more cases to identify previously unknown and often ploughed out subsoil remains of fortification systems (Hrazany), intensive settlement with separated internal divisions (Nevězice, Stradonice) and production features (Stradonice) or structured settlement and communications (Nevězice, Závist). New results brought also different geophysical surveys in wooded (grassed) areas with separation of unknown gates

(Závist), other entrances (Stradonice) or activities inside of oppidum – acropolis (Stradonice), platforms (Hrazany, Závist), enclosures (Třisov), medieval activities (Hrazany, Třisov) or fields (Závist).